שרי הקואליציה שיחפו פעולה בהצגה בחפץ־לב. שר־האוצר יורם ארידור איבד את קשיחותו

מאחורי גבו של בגין

מסתודדים שר־הפנים יוסף בורג, וח"כ אגודת־ישראל שלמה לורנץ, השותפים למזימה הגדולה. בגין, שנראה כי רזה מאוד לאחרונה, האזין לדיון כמעט ללא אומר, ושוחח מדי פעם עם מי שישב לצידו.

אברהם שפירא, והתנדב להסביר כיצד יבצע את מזימתו: „אף אחד לא ירגיש, ובום־טראח — חוק מי־הו יהודי יעבור." כוונתו היתה לתיקון בחוק השבות, הקובע כי יהודי הוא מי שהתגייר כהלכה.

אך למעשה היתה הכוונה של הצעת התיקון שהוא וחבריו הגישו אחרת לגמרי. הצעת התיקון לחוק השבות שימשה כ„בום טראח," ומה שעבר לא היה החוק, אלא מיליארד שקל ויותר שכוייסו כמעט ב־אין מרגיש מאוצר־המדינה, ועברו לרשות הישיבות של אגודת־ישראל והמפד"ל.

להצעת התיקון של שפירא, שגם כמעט כולן של יהודים — אמורות להתחלק בשני מיליארדי שקלים.

במיליארד שקל — מחצית מסכום זה — אמורות היו להתחלק הישיבות של אגודת־ישראל והמפד"ל, שבהן יש — לפחות על הנייר — עשרת אלפים בחורי ישיבות, בערך. כל אחד ואחד מתלמידי הישיבות היה אמור לקבל מיליון לירות טבין ותקילין — הרבה יותר מן הסכומים הקטנים שהיו צריכים להגיע לכיסיהם של המפרנסים של המישפחות מרובות־הילדים.

החלק הראשון של התוכנית המקורית היה 75 אלף מישפחות בישראל — מישפחות שבהן שלושה ילדים ומעלה, שיקבלו 1,000 שקל לחודש, ללא קשר להכנסתם. אחר־כך הוחלט להעלות את הסכום ל־1,500 שקל, ולהוריד את רף הילדים ל־שניים.

הצבעה מפוברקת

לא היה זה סוד שאין שום סיכוי שהצעת־התיקון של אגודת־ישראל ושל דרוקמן תעבור. בתמונה, מלמטה למעלה ומימין לשמאל: יעקב מרידור, משה ניסים, זבולון המר, גדעון פת, יגאל כהן, דוב שילנסקי, אהוד אולמרט, חיים קאופמן, דרור זיגרמן, דן תיכון, מאיר שיטרית, יגאל כהן־אורגד, צבי רנר, אלי קולס, מרים תעסה־גלזר, מיכאל דקל ובני שליסא. זיגרמן ותיכון לא הרימו את ידיהם למען החוק ועזרו להפלתו.

חלוקת־השלל

ח"כ מנחם פורוש לוחץ את ידו של אברהם שפירא אחרי נאומו, כשמשמאלו ניצב שלמה לורינץ. מאחורי פורוש יושב ח"כ הרביעי של אגודת־ישראל, שמואל הלפרט. החוק נדחה — הכסף התקבל.

יד רוחצת יד

סגן־ראש־הממשלה דויד לוי וח"כ האגודה אברהם שפירא משלימים עיסקה. תלמידי הישיבות מקבלים מיליארד שקלים דמי לא־יחרץ והקואליציה ניצלת.

ח"כ המתנדנד של המפד"ל חיים דרוקמן הצטרף אליה, לא היה שום סיכוי לעבור. שפירא ידע זאת היטב. גם דרוקמן ידע זאת. אך הם היו זקוקים למסך־העשן הגדול, להצגה הגדולה של הצבעה דרמאתית על „חוק עקרוני," שמתלוה אליו דיון אידיאולוגי, כדי להסוות את „הגועל־נפש" — המזומנים.

לצורך חשוב זה התאימה גם בחירת הנשיא. לא הפריעה לח"כים הממולחים של אגודת־ישראל ושל המפד"ל העובדה שהתוספת לקיצבות של המישפחות מרובות־הילדים התעכבה. להיפך: זה רק הגדיל את מסך־העשן. כך היתה מלאכת הכיוס קלה יותר.

לפני שבוע תבעו תמ"י, אגודת־ישראל והמפד"ל עשרה מיליארד שקלים. שר־האוצר יורם ארידור גילה קשיחות. הוא היה מוכן לתת שלושה מיליארד שקלים בלבד. אופן החלוקה של הסכום האדיר הזה מדבר בעד עצמו.

על־פי התוכנית המקורית, היו 75 אלף מישפחות בישראל — עת המערך גילתה, לפתע, רוח התנגדות נמרצת לחוק הגזעני, שהיה אמור לשפר רק את תנאי חייהן של המישפחות היהודיות (ראה במדינה). גם היועץ המישפטי לממשלה התערב, וסיכל את הכוונה המקורית. הוא הכריח את מציעי החוק לשלם בצורה אחרת, רק למישפחות של חיילים משוחררים ממש, ולא כאלה שיש להם הזכות להיות „יוצאי־צבא," כלומר, יהודים בלבד.

אך הסערה והמבוכה כמעט שסכיחו כליל כי מיליארד שקלים אחרים יעברו בצורה חלקה לכיסי הסיעות הדתיות ובוחריהן.

שרי הקואליציה שיחפו פעולה בהצגה בחפץ לב. שר־האוצר ארידור, המגלה קשיחות רבה במשא־ומתן עם הרופאים, ניגש לשוחח עם הח"כים של אגודת־ישראל, כמו שעשו אריאל שרון, דויד לוי ויוסף בורג. נדמה היה כאילו כולם מתעניינים רק בתיקון לחוק מיהו יהודי. אך מה שהיה חשוב באמת, מים אחרים, שיכלל הליכוד את השיטה גם בתחום זה.

המיספרים מדברים בעד עצמם. בכיתה בבתי־הספר של החינוך העצמאי של אגודת־ישראל לומדים בממוצע רק 22.2 תלמידים. בחינוך הדתי: 25.9. בחינוך הממלכתי: 32.2 ובמיגזר הערבי: 34.5 תלמידים לכיתה. ההוצאה לתלמיד בחינוך הממלכתי היא 8875 שקל ואילו ההוצאה לתלמיד ברשת החינוך של אגודת־ישראל היא של 15,603 שקל.

בין השנים 1976 ו־1982 הוגדלה ההוצאה הממשלתית הריאלית לישיבות ב־405%, ההוצאה ל„כוללים" הוגדלה ב־522% וההוצאה לישיבות של „חוזרים בתשובה" הוגדלה ב־473%. מיספר התלמידים בישיבות האלה הוכפל. ולכיסי הבוחרים הנאמנים של המיפלגות הדתיות עומד לזרום סכום נוסף, ונאה.

המיספרים האלה לוקטו על־ידי חברת־הכנסת שולמית אלוני. חברת־הכנסת מנחם פורוש, שהוא גם ח"כ של אגודת־ישראל, ניצב שלמה לורינץ, ושמואל הלפרט. החוק נדחה — הכסף התקבל.

היתה השלמת עיסקת המזומנים הגדולה.

רק לא להרגיז

הליכוד לא המציא את הפטנט. הוא למד מהמערך, שכדי להוריד את המתח הדתי של המפד"ל ושל אגודת־ישראל, וכדי למתן את הגטיות האופוזיציוניות שלהן, די בכסף. כמו בכמה תחומים אחרים, שיכלל הליכוד את השיטה של המישפחות היהודיות (ראה במדינה). גם היועץ המישפטי לממשלה התערב, וסיכל את הכוונה המקורית. הוא הכריח את מציעי החוק לשלם בצורה אחרת, רק למישפחות של חיילים משוחררים ממש, ולא כאלה שיש להם הזכות להיות „יוצאי־צבא," כלומר, יהודים בלבד.

אך הסערה והמבוכה כמעט שסכיחו כליל כי מיליארד שקלים אחרים יעברו בצורה חלקה לכיסי הסיעות הדתיות ובוחריהן.

שרי הקואליציה שיחפו פעולה בהצגה בחפץ לב. שר־האוצר ארידור, המגלה קשיחות רבה במשא־ומתן עם הרופאים, ניגש לשוחח עם הח"כים של אגודת־ישראל, כמו שעשו אריאל שרון, דויד לוי ויוסף בורג. נדמה היה כאילו כולם מתעניינים רק בתיקון לחוק מיהו יהודי. אך מה שהיה חשוב באמת, מים אחרים, שיכלל הליכוד את השיטה גם בתחום זה.

המיספרים מדברים בעד עצמם. בכיתה בבתי־הספר של החינוך העצמאי של אגודת־ישראל לומדים בממוצע רק 22.2 תלמידים. בחינוך הדתי: 25.9. בחינוך הממלכתי: 32.2 ובמיגזר הערבי: 34.5 תלמידים לכיתה. ההוצאה לתלמיד בחינוך הממלכתי היא 8875 שקל ואילו ההוצאה לתלמיד ברשת החינוך של אגודת־ישראל היא של 15,603 שקל.

בין השנים 1976 ו־1982 הוגדלה ההוצאה הממשלתית הריאלית לישיבות ב־405%, ההוצאה ל„כוללים" הוגדלה ב־522% וההוצאה לישיבות של „חוזרים בתשובה" הוגדלה ב־473%. מיספר התלמידים בישיבות האלה הוכפל. ולכיסי הבוחרים הנאמנים של המיפלגות הדתיות עומד לזרום סכום נוסף, ונאה.

המיספרים האלה לוקטו על־ידי חברת־הכנסת שולמית אלוני. חברת־הכנסת מנחם פורוש לוחץ את ידו של אברהם שפירא אחרי נאומו, כשמשמאלו ניצב שלמה לורינץ. מאחורי פורוש יושב ח"כ הרביעי של אגודת־ישראל, שמואל הלפרט. החוק נדחה — הכסף התקבל.

ריה לסיעת המערך שיתפו פעולה. במידה רבה, עם תרגיל הכיוס של המיפלגות הדתיות. היה חשוב למערך לא להרגיז יותר מדי את אגודת־ישראל ואת המפד"ל. ראשית: בגלל התיקווה שמועמד המערך לנשיאות יקבל תמיכה מסוימת מבין הח"כים שלהן, ושנית: משום שלטווח הארוך עשויות המפד"ל ואגודת־ישראל להיות שותפות למערך — שישלם להן ביוק באותן שיטות שבהן משתמש היום הליכוד. **שלמה פרנקל** ■